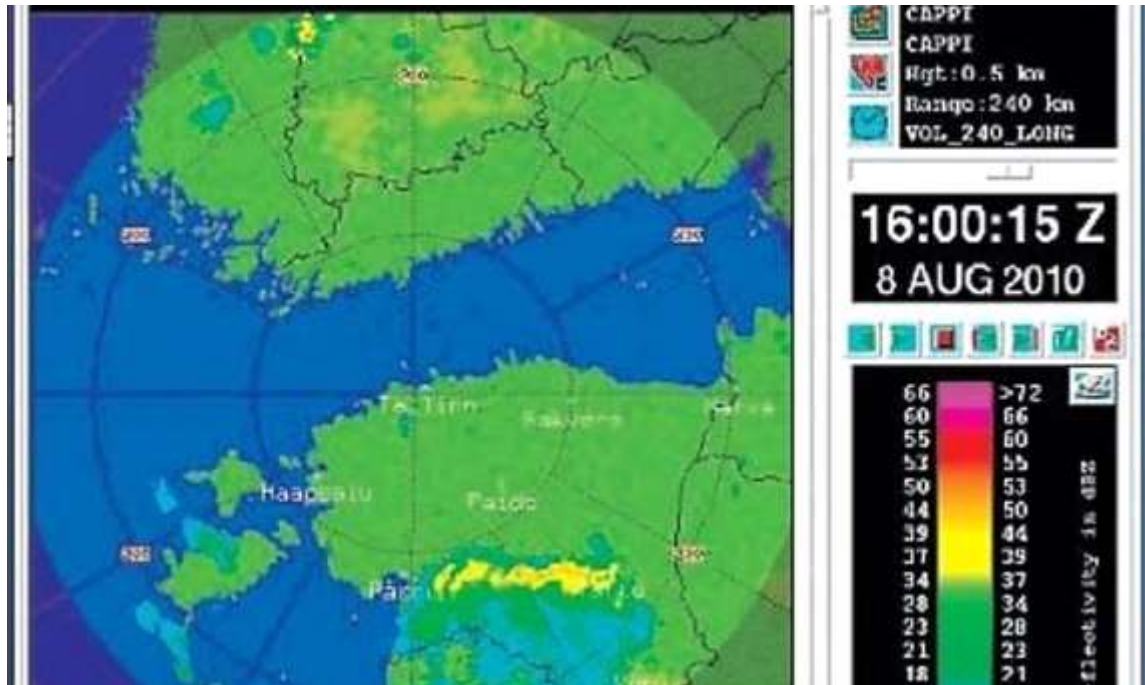

Suvepalavuse võimas lõppakord haruldase äikesetormiga

Kuumalained löid me kõigi peade kohal kokku ligi poolteise kuu jooksul ja ehmatasid meid haruldase äikesetormiga. Kas nüüd on suvi läbi?

Ain Kallis

Radarpilt näitab selgelt, et derecho on 8. augustil jõudnud Tartu kohale. Meie aja järgi on kell 19, oranž värv tähistab vihma.

Või saabub äkki tavapärane soojapoolne hilissuvi? Seda kogeme oma nahal õige varsti.

Maailma lõpp tundus käes olevat

Augustis saime lähemalt tuttavaks ühe äikesetormiga seotud ilmanähtusega, mida meteoroloogid kutsuvad derecho'ks. Sajad nägid seda nõnda lähedalt, et pidasid kogetut koguni maailma lõpuks! Mis siis juhtus?

Pühapäeval, 8. kuupäeva hommikul anti EMHst äikesehoiatus, mida hiljem mitmel juhul korrati.

Sellistel puhkudel olen püüdnud ilma arenguid jälgida Internetist, Sürgavere radari ekraanilt.

Kuna raadios räägiti veel jubedustest, mida tormid olid teinud Leedus ja Lätis, töötas lugu õige põnevaks muutuda.

Õhtul, poole 7 paiku oli radaripildil näha (vaata pilti) Eesti lõunapiiril oranži värvi (tähendab tugevaid vihmahoogusid!) laia riba, mis liikus põhja suunas. Poole tunni pärast lendasid oksad ja paindusid puud mu akna taga Tartus!

Veel kaks tundi ja äikeseliin jõudis Soome lahele. Tehtud oli tohutu kahju mitme maakonna elanikele: purustatud asulaid, laastatud metsi. Järgmisel päeval võis lugeda EMHI kodulehelt, et tegemist oli siinmail haruldast tüüpi äikesetormiga – derecho'ga (loe: deretšo).

Säärase nime – derecho – pani 1888. aastal Iowa ülikooli professor Gustavus Hinrichs teatud tüüpi äiksetormi frondile. Muide, sõna tähendavat hispaania keeles “otse” või “sirge”.

Teadlane tahtis siin eristada vahel otsekui joonlaua järgi liikuvat äikeseliini palju tavalisemast keeristormist (“tornado” pärinevat samuti hispaaniakeelsest sõnast tornar, mis tähendab pöörlemist). Nonde viimaste kaela aeti tollal pea kõik äikeste ajal toimunud laastamistööd. Sageli alusetult.

Derecho't iseloomustab väga kiire liikumine ning suured purustused, mida tekitab frondi tagalas maapinna poole sööstev külmema õhu vool (ing k downburst) kiirusega isegi kuni 70 m/s! Metsad murduvad sageli laial alal kui teerulli alla sattunult. Selle frondi piirkonnas esinevad mõnikord ka trombid-tornaadod-tuulispasad, mis tekitavad purustusi teatavasti kitsastes koridorides.

Meie omad derecho'd

Viimati esines äikesetorm dere-cho kujul Eestis 4. juulil 2002 aastal (kaduneljapäeval!). Toona jäid samuti tuhanded elanikud elektrita, Tallinnas kerkis tänaval vesi põlvini, tromb lõhkus Keila kiriku katuse ning lennutas autosid, keeras sõlme puid.

Järgmisel päeval laastas uus võimas äike (võib-olla samuti derecho?) metsi Jõgeva- ja Ida-Virumaal.

Esimest korda kuulsin seda võõrast terminit kasutatavat 1988. aastal, kui külastasin USAs Kansas Citys asuvat tugevate tormide prognoosi keskust. Üks meteoroloog kirjeldas värvikalt, kuidas 1982. aasta juulis võttis võimas derecho voolu mitmest linnast, kohati isegi nädalaks. Kõikjal oli tunda grillitud liha lõhna – elanikud muudkui praadisid külmikute riknema kippuvat sisu.